

A hétköznapi használatra szánt ágyne-műn, szalvétákon, fehérneműn, fejken-dőn, hálóingeken is bámulatra méltó fantáziával stilizáltak, variáltak leveleket, virágokat. A nemritkán aranysszállal is kivarrt kelmék nemcsak szépek, de tartósak is voltak. A hímzések alkal-mat adnak arra is, hogy megfigyeljük mint vándorolnak az ősi örmény motívumok kódexről szőnyegre, hímzésre és viszont.

A *kódexlapok* elsősorban az emberáb-rázolás, kompozíciós rend, színvilág, dí-szítőelemek, motívumok gazdagságával hívják fel magukra a figyelmet. Több-ségüket a helyi hagyományok és a népi művészet inspirálta. Növényi eredetű dí-sztítés szövevényében valós és képzelet-beli állatok bukkannak elő, keretdíszek és lapszél minták formájában. Színeikkel

és azok erőteljes kontraszthatásával játszva elevenednek meg a történelmi jelenetek vagy egyházi, világi szemé-lyek, szentek arcképei. A keresztényi szellem nemes és misztikus tartalma átsugárzott a nagy gonddal és alázat-tal megmunkált betűkön, ott rejtőzött a díszítésekben. Ez a lelkiség kézirat remekeket szült.

Az elhunytak a magyarörmények lakta Erdély temetőiben, a méltó végtisztés-séget megkapva alusszák örök álmu-kat: Szamosújvár, Gyergyószentmiklós, Csikszépvíz, Erzsébetváros.

A szó csak szó marad. A továbbiakban tartalmas időtöltést kívánok a látóvalhoz.

Köszönöm a figyelmüket, a kiállítást megnyitom.

*Dr. Benedek Katalin
művészettörténész*

Új időszámítás jön a kutatásban (részletek)

Sok tudományág foglalkozott a magyarság eredetével, de ezek eddig elbeszéltek egymás mellett. A Magyarságkutató Intézet fő célja, hogy a különböző szakágakban megszüle-tett ismereteket összehozza, értékelje és magas tudományos színvonalon véleményezze, a valószínűségnek olyan fokán, amennyire csak lehetséges – mondta a Demokratának *Dr. Kásler Miklós*, az Emberi Erőforrások Minisztériumának tárcavezetője.

A belső munkatársakon kívül számosan közreműködnek majd a kutatásokban. Bizo-nyos megjelölt témákban pályázatokat írunk ki, szeretnénk megkeresni az isztambuli könyvtárakat és az örmény kolostorok könyvtárait, ahol bizonyosan számos lehetőség van adatokat találni a magyar őstörténetre vonatkozóan.

Ágoston Balázs interjúja teljes terjedelmében a Magyar Demokrata december 19-i lapszámában olvasható.

(Forrás : *Kultúra.hu*)

Hegedüs Annamária

Hegyvidékiek gálaműsora

Igaz a fenti rendezvény a takarékosági világnapon, 2018. október 31-én volt, többek szerint az eddigi legjobb gálamű-sorról érdemes beszámolnunk.

Balról: Hegedüs Annamária, Pál János és Borosnyay Klára

A rendezvény ismét a Himnusszal és az er-délyi himnusszal kezdődött, s az emléke-zés jegyében zajlott. Az első részben az 1848-as forradalmat és az I. világháborút idéztük fel zenével, verssel, újságcikkkel. Mindeközben kivetítón olvashatták a ven-dégek a fenti események erdélyi örmény hőseinek neveit. Érdekes mindezt részle-tezni is: *Juhász Gyula*: 48 március című, ma is aktuális gondolatokat hordozó ver-sét *Szalóczy Pál*, a Magyar Rádió egykori bemondója tolmácsolta. „Bárcsak érte-nénk a múlt intő szavát” – sor hangzott el a *Kormorán együttes* Harangok dala számában. Az 1918-ban megjelent új-ságcikk felidézte, hogy mely újságok kit küldtek ki haditudósítónak. E részlet azért volt különös jelentőségű, mert *Bányai Elemér* neve nem hangzott el: ő ugyanis önként vonult a háborúba. A Kimegyek

a doberdói harctérre katonadal közben látszott az I. világháború erdélyi örmény hőseinek névsora, pontosan meghatá-rozva, ki hol és mikor esett el. Sok kutatás után bukkant e sorok írója *Bányai Elemér*: A pesti haditábor című, a szerző utolsó cikkére (felolvasta: *Szalóczy Pál*). Az Új Nemzedék 1914. augusztus 2-án meg-jelent cikke egyébként *Zuboly könyve* – *Bányai Elemér* válogatott munkái (Össze-állította *Mikes Lajos*; 1916, A Budapesti Újságírók Egyesülete Kiadása) kötetben jelent meg, melyet mindenkinek nagyon ajánlunk olvasgatásra (Szabó Ervin köz-ponti könyvtár, csak helyben olvasható). Rendkívül érdekes módon az *Ady*-barát *Bányai* ebben azt fejtegeti: „... A csa-ládfenntartót elpusztítani, a gyermekeket árvaságra juttatni, a királyt, akinek lennie kell, megölni, ezek azok a bűnök, melye-ket a nép nem tud megbocsátani. És látni

Szalóczy Pál

lehetett, hogy a zúgolódás, a közömbös-ség egyetlen szava nélkül, hogy tódult ezrével a falvak és városok népe a fővá-rozba, hogy az első felhívásra a zászlók

alatt jelentkezzék s hogy a bosszúálló hadjáratra az uralkodó rendelkezésére álljon. ...”

A fent említett kötet utolsó fejezetében *Szakács Andor* megrendítően írta le, milyen viszontagságokat keresztülélve sikerült Bányai Elemér, *Zuboly* holttestét hazaszállítani. A kutatások másik különleges eredménye: az Ady-barát Bányait *Pohászka Ottokár* temette el.

Most azonban a gálaműsor ismertetése a feladata e sorok írójának: a rendezvény második részét *Juhász Endre* zenekara, a Group Duduk nyitotta és zárta. A 18-as évszámhoz születésükkel vagy halálukkal kapcsolódó írók, költők névsorát bön-gészhetők az érdeklődők a muzsika alatt a kivetítőről. *Flórián Tibor* 1908-ban született Selmecbányán, s egy sajnos kevésbé ismert, ám kiváló költeménye hangzott el: *Mindszenty-vers*.

Gopcsa Paula néni nagyon szorgalmazta, hogy emlékezzen meg az örmény közö-ség valamilyen módon *Barcsay Jenő*ről. E kérésnek, javaslatnak igyekeztünk eleget tenni, s egy volt tanítványa a szentendrei

Barcsay-tárlaton méltatta az 1988-ban elhunyt festőművészt el-elcsukló hangon. A zenekar játéka közben a művészek nevét vitettük ki, közte Paula néniét is. A gálaműsor termében állíthattuk ki *Borosnyay Klára* és *Pál János* alkotásait. A két művész beszélt is a képek születésének körülményeiről, helyéről. A Szózat éneklése után az Örmény büfé vacsoráját szolgáltuk fel.

S már most kérjük a kedves Olvasót, szíveskedjék naptárába beírni: **2019. május 8-án 18 órakor** lesz az utolsó gálaműsorunk a **MOM Kulturális Központ kupolatermében**.

Opera született Szolzszenyicin Iván Gyenyiszovics egy napja című kisregényéből

A művet az orosz író születésének 100. évfordulója alkalmából fia, *Ignat Szolzszenyicin* vezényletével pénteken mutatták a moszkvai Nagyszínházban. Az opera zenéjét *Alekszandr Csajkovszij* kortárs zeneszerző szerezte, a librettót is ő írta az örmény hegedűművésszel, zeneszerzővel, *Georgij Iszákjással*. Utóbbi állította színpadra a kétfelvonásos operát, amely egy szibériai fogolytábor egy napjának életéről szól. Az 1918. december 11-én született Szolzszenyicin regényében a saját túlélési tapasztalatait írta meg, hiszen 1945-ben nyolc év kényszermunkára ítélték. (Forrás: kultura.hu)

Látogatható és használható a plébániák régi gyűjteményéből álló könyvtár

A Csíkszeredai Gyűjtőlevéltár mellett Történeti Gyűjtőkönyvtár és Restaurátor Műhely is működik a csíksomlyói Szent Péter és Pál Plébánia épületében. A könyvtár és a műhely kialakításáról *Bernád Ritával*, a Gyulafehérvári főegyházmegye főlevéltárossával beszélgettünk.

Miután a múlt év végére befejeződött annak a 160–180 iratfolyóméternyi hivatali iratgyűjteménynek a rendszerezése, amelyet a csíkszéki főesperességtől és plébániáktól gyűjtöttek össze a Csíkszeredai Gyűjtőlevéltár elindításához, Bernád Rita, a főegyházmegye főlevéltárosa hozzáfogott egy történeti gyűjtőkönyvtár kialakításához a gyűjtőlevéltárhoz tartozó kutatószobában. A régi könyvek összegyűjtésének tervéről februárban értesítette *Jakubinyi György* érsek az alsíki és a felcsíki főesperesi kerületek plébánosait, a beszállításokat a főlevéltáros április 17-én kezdte meg Csíkszenttamásról.

Mindaddig öt plébánia kivételével sikerült összegyűjtenie a két kerület valamennyi egyházközségéből a történelmi könyvgyűjteményeket. Azaz 18 plébánia régi könyvgyűjteménye található már a csíksomlyói plébánia épületében kialakított kutatószobában. Az újabb, egy évszázadnál nem régebbi alapítású plébániák (Újtusnád, Csíkszentsimon, Gyimesközéppok stb.) nem rendelkeznek történeti könyvanyaggal, így azok a gyűjtőkörön kívül esnek – osztotta meg velünk Bernád Rita. Azt is megtudtuk tőle, hogy jelenleg a gyűjtés befejezése élvez prioritást, hogy még a nedves időjárás beállta előtt minden könyv az új helyére kerülhessen. A még be nem szállított könyvanyag elrendezéséhez szükséges öt könyvszekrény legkésőbb október elejére készül el, így a tervek szerint

október közepéig minden muzeális értékű könyvgyűjtemény a csíksomlyói székhelyű Csíkszeredai Gyűjtőkönyvtárba kerül majd. A könyvanyag feldolgozása a levéltári anyagéhoz hasonló módon történik, tehát a proveniencia (származás, eredet) alapján, vagyis a gyűjtemények egyben maradnak, egyházközségenként képeznek egy-egy egységet – tájékoztatott a főlevéltáros. Kifejtette továbbá, a feldolgozott gyűjteményekből álló könyvtár már most használható és látogatható, ugyanis a szekrénybe helyezés előtt a könyvekről részletfotók készültek, így ezek alapján már most visszakéreshetők az egyes példányok. Amikor számítógépes rendszerbe viszik az adatokat, akkor jóval gyorsabb lesz a hozzáférés, de addig ezek a fényképek szolgálnak katalógusként.

A kutatószobában lévő gyűjtőkönyvtár berendezéséhez – a könyvespolcok és az asztalok beszerzésére – egyébként a Bethlen Gábor Alap biztosított támogatást immár két ízben.

Mitől értékes egy könyv?

Azzal kapcsolatban, hogy milyen állapotú és tartalmú könyvek érhetőek el a gyűjtőkönyvtár révén, Bernád Rita elmondta, a beszállítás után, de a rendezés előtt alapos tisztításon, portalanításon és esetenként preventív konzerváláson, vegyszeres fertőtlenítő kezelésen esnek át a sérültebb példányok a könyvtár szomszédságában működő restaurátor-műhelyben.

Így már „egészségesen” teszik azokat a polcokra. Egyébként egy-egy plébániai könyvtáron belül ritkaságnak számítanak a szokásos teológiai művek között a tudományos vagy technikai tartalmú kiadványok,